

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ODPRTI ODDELEK ROGOZA ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA MARIBOR

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o zavodu:

► **Tip zavoda:** javni, zavod za prestajanje kazni zapora (za obsojence z območja sodnega okrožja Maribor, Ptuj, Slovenj Gradec in Celje, obsojence z območja sodnega okrožja Murska Sobota, če so obsojeni na kazen zapora nad šest mesecev zapora ali jim ostanek kazni po vštetju pripora presega šest mesecev zapora).

► **Kategorije nastanjenih oseb:** obsojenci.

► **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost zavoda na dan obiska:** 36, dejansko 38 obsojencev – 10 odstotna prezasedenost¹.

Potek obiska in priprava poročila:

► Obisk je bil **nenajavljen**. **Opravljen** je bil **9. november 2011**.

► **Skupina za obisk:** dva predstavnika Varuha (univerzitetna diplomirana pravnica in specialist kriminalističnega preiskovanja) in dva predstavnika izbranih nevladnih organizacij (predstavnica Inštituta Primus in predstavnik Rdečega križa Slovenije).

► **Vsebina obiska:** uvodni in zaključni razgovor z vodjo oddelka, ogled bivalnih prostorov in ob tem razgovori z zaprtimi osebami.

¹ Vodja oddelka je povedal, da je bila kapaciteta tudi v tem obdobju od zadnjega obiska DPM večino časa nekoliko presežena. V oddelku je bilo tako v povprečju nameščenih 40 obsojencev. GUURSIKS je v odzivnem poročilu v tej zvezi pojasnjeval, da razpoložljive kapacitete za enkrat zadoščajo za nastanitev števila obsojencev, ki izpolnjujejo pogoje za bivanje v odprtem režimu prestajanja kazni zapora. Dodati je še, da je spodbudno, ker zavod Maribor v sodelovanju z vodstvom Odprtega oddelka Rogoza nenehno skrbi za okoli 100 odstotna zasedenost bivalnih kapacitet v navedenem oddelku.

► **Poročanje:** poročilo o obisku smo po pošti posredovali Generalnemu uradu Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljevanju: GUURSIKS), zavodu pa v vednost 5. 12. 2011, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči njegova stališča; tozadevni odgovor smo prejeli 13. 1. 2012, torej 39. dan po odpremi.

► DPM je posebej pohvalil

- da je bilo upoštevano priporočilo DPM iz zadnjega obiska in so bili bivalni prostori v novem objektu prepleskani, poleg tega pa so bili prepleskani tudi prostori jedilnice in sobe za obiske,
- da so bila lanskoletna priporočila DPM glede preslabe ogrevanosti prostorov, saj so bili prostori v času obiska dobro ogrevani,
- prizadevanje vodstva oziroma zaposlenih po več skupnih sestankih (srečanjih z zaprtimi osebami)²,
- možnost individualnih razgovorov s pedagogom in socialno delavko tudi med tednom v dopoldanskem času³,
- da oddelek še vedno omogoča oziroma zagotavlja delo vsem zaprtim osebam, ki to želijo in so za delo sposobne; oddelek še vedno omogoča delo tudi tistim obsojencem, ki so sicer (na prostosti) upokojeni, vendar le, če tako sami želijo in v dogovoru z zdravnikom, ki v zavodu opravlja zdravstveno dejavnost (tem obsojencem se omogoča časovno krajša in lažja hišna dela) in
- da je bilo upoštevano priporočilo DPM ob zadnjem obisku, da se prostor knjižnice prepleska.

² Obsojenci se vsaj enkrat mesečno (ob torkih ob 16.00 uri) udeležujejo domske skupnosti. Vodja Oddelka je pojasnil, da se v okviru zmožnosti domska skupnost izvede tudi dvakrat mesečno.

³ Male skupine so sicer dvakrat tedensko, ob ponedeljkih in torkih (med 16.00 in 17.00 uro).

DPM: priporočamo, da se načrtovana prenova kopalnic v letu 2012 tudi uresniči⁴.

GUURSIKS: v letu 2012 bomo v sodelovanju z zavodom Maribor v okviru finančnih možnosti poskušali izpeljati načrtovani projekt obnove tušev in vodovodnih armatur v starem in novem delu bivalnih objektov.

DPM: predlagamo, da se v oddelku »bolniški del«⁵ čimprej ustrezno uredi in opremi. Prvenstveno pa je treba zagotoviti varno uporabo tuša in stranišča gibalno omejenim osebam, vključno z neoviranim dostopom do tople vode. Predlagamo tudi, da se preuči možnosti o ureditvi dodatnih prostorov za očitno povečano število obsojencev z gibalno omejitvijo⁶ – morda tudi v pritličnem delu stavbe (poleg prostorov uprave oddelka, ki so po nam znanih podatkih sedaj neizkoriščeni).

GUURSIKS: s predlogom se strinjamo, vendar je trenutno realno mogoče bolniške sobe opremiti le z ustreznimi bolniškimi posteljami, WC in tuše pa z ustreznimi oprijemali, ki obsojencem z gibalnimi ovirami omogočajo uporabo sanitarij in kopalnice. Res je, da je število zaprtih oseb z gibalnimi ovirami v vseh zavodih v porastu, vendar se je Odprti oddelek Rogoza šele v zadnjem času srečal s problematiko obsojencev, ki imajo gibalne ovire, ker sta bila omenjena obsojenca v Odprti oddelek Rogoza premeščena iz zavoda Maribor.

DPM: predlagamo, da se za zaprte v oddelku, glede na finančne možnosti, morda poskuša organizirati še več tečajev oziroma drugih krajših oblik izobraževanja⁷.

GUURSIKS: podpiramo trud delavcev oddelka, ki skušajo organizirati čim večje število tečajev in drugih oblik izobraževanj za obsojence, saj le-to prispeva k socialni rehabilitaciji zaprtih oseb.

⁴ S pregledom kopalnic poleg bivalnih prostorov je bilo ugotovljeno, da so tuš kadi v slabem stanju (nekatero na poškodovanih delih že rjavijo). V zvezi s tem je vodja oddelka pojasnil, da v naslednjem letu že načrtujejo obnovo tušev (zamenjavo tuš kadi in vodovodnih armatur).

⁵ Oddelek razpolaga s prostorom, ki je poleg ambulate in se uporablja za namestitev obsojencev, ki so gibalno ovirani. V času obiska je bilo ugotovljeno, da je v oddelku pet oseb, ki so tako ali drugače gibalno ovirane (od teh dve huje). Tako eden obsojenec za gibanje uporablja invalidski, eden pa oporni voziček. Slednja sta bila nameščena v to »bolniško sobo« poleg ambulate, ki jima glede na njeno umestitev omogoča tudi neoviran izhod iz objekta na dvorišče. Kljub temu pa smo ugotovili, da uporabnost bivalnih prostorov »bolniškega oddelka« ni povsem ustrezna, saj nimajo primernih postelj. Vodja oddelka je sicer pojasnil, da bodo v kratkem dobili v uporabo eno bolniško posteljo, drugemu obsojencu pa je bilo izdano dovoljenje, da bo posteljo v oddelek pripeljal sam (kar po mnenju DPM ni najboljša rešitev). Prav tako tudi pripadajoči prostori niso prilagojeni za gibalno omejene osebe. Ugotovljeno je namreč bilo, da sanitarni del (tuš in WC) ni primeren za gibalno omejene osebe. WC nima oprijemal, ki bi gibalno omejenim osebam omogočala dodatno varnost in lažjo uporabo. Pritok tople vode v tušu pa je zelo slab, zaradi nagnjenosti kopalne kadi začne po krajši uporabi tuša na tla prostora iztekati voda. To predstavlja dodatno veliko nevarnost, da bi osebi (po izstopu izpod tuša) spodrsnilo in bi padla ter se poškodovala. V oddelku zato nadomeščajo te pomanjkljivosti s tem, da obema obsojencema nudijo izhode domov, kjer se lahko primerno uredita, omogočeni pa so jima tudi pogostejši obiski ožjih družinskih članov, s pomočjo katerih se lahko uredita tudi v oddelku.

⁶ Glede na število zaprtih oseb, ki so bile v času obiska DPM gibalno omejene (pet), se pri nameščanju le-teh oddelek sooča s težavami, saj so vsi ostali bivalni prostori namenjeni takšnim osebam v prvem nadstropju, kar nedvomno predstavlja dodatno nevarnost za takšne osebe.

⁷ Ob tokratnem obisku je bilo ugotovljeno, da oddelek omogoča izobraževanje (podiplomski študij doktorata in visokošolski študij) enemu obsojencu. Poleg tega je oddelek v letu 2011 za zaprte osebe organiziral tečaj angleškega jezika in usposabljanje za socialno rehabilitacijo.

DPM: ocenjujemo, da glede na to, da že socialna delavka v oddelku delo opravlja v polovičnem času in glede na število zaprtih oseb, prenos delovnega mesta strokovnega delavca iz Odprtega oddelka Rogoza v matični ZPKZ Maribor, ni najbolj smotrno⁸. Poleg tega ugotavljamo, da oddenek nima zaposlenega niti psihologa, čeprav bi bil ta po mnenju vodje, ki se mu pridružuje tudi DPM (glede na število zaprtih oseb), sicer potreben. Za zagotavljanje tovrstnih uslug mora oddenek sedaj koristiti pomoč psihiatra, ki prihaja v oddenek.

DPM: vodja oddelka je povedal, da med obsojenci na splošno vlada dobra klima in z njimi ni težav, enako so tudi obsojenci odnos zaposlenih do njih pohvalili - predlagamo, da poskušajo zaposleni vzdušje vzdrževati tudi v prihodnje.

GUURSIKS: Psihološko obravnavo opravljajo psihologi matičnega zavoda Maribor, ki občasno, oziroma po potrebi prihajajo v oddenek in opravljajo razgovore z obsojenci. Trenutni kadrovski načrt ne predvideva zaposlovanja psihologov v dislociranih odprtih oddelkih zavodov.

GUURSIKS: tudi sami spremljamo dogajanja glede uporabe strožjih ukrepov zoper obsojence v Odprtem oddelku Rogoza in v celoti soglašamo z ugotovitvijo DPM, da razen ene izjeme ni bilo potrebe za uporabo represivnih ukrepov, kar torej pomeni, da red in disciplino zagotavljajo z uporabo permisivnih oziroma tretmajskih ukrepov, kar je v skladu z usmeritvami na področju izvrševanja kazenskih sankcij.

⁸ Po pojasnilu vodje oddelka je sicer za zaposlene sistemizacija 13 oseb, in sicer še eno delovno mesto pedagoga, ki pa ni zasedeno, saj naj bi se to delovno mesto preneslo v matični ZPKZ Maribor.